

**Міністерство освіти і науки України
Головне управління освіти і науки Київської обласної державної
адміністрації**

**Державний навчальний заклад
«Березанський професійний аграрний ліцей»**

**Інструкція з охорони праці №____
вступний інструктаж для працівників ліцею**

Березань

Міністерство освіти і науки України
Головне управління освіти і науки Київської обласної державної
адміністрації
Державний навчальний заклад
«Березанський професійний аграрний ліцей»

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом по ДНЗ «Березанський
професійний аграрний ліцей»
від «__» _____ 201_р. №__

Інструкція з охорони праці №__
вступний інструктаж для працівників ліцею

1. Загальні положення.

1.1. Інструкція розроблена на підставі Закону України «Про охорону праці», Кодексу законів про працю України, Типового положення про навчання і перевірку знань з питань охорони праці, Положення про організацію охорони праці в навчальних закладах України та інших законів і нормативно-правових актів.

1.2. Метою вступного інструктажу є доведення до відома працівника основних вимог з охорони праці, правил внутрішнього трудового розпорядку, а також дій працівників у разі настання нещасних випадків і надання першої допомоги.

2. Загальні відомості про ліцей. Характерні особливості організації навчально-виховного процесу. Об'єкти підвищеної небезпеки на території ліцею.

2.1. Ліцей побудовано згідно генеральному плану в 1984 році. Займає територію 7,84 гектара.

2.2. Ліцей розташований на вулиці Леніна, 34. На території ліцею знаходиться адміністративно-навчальний корпус, корпус навчальних майстерень, суспільно-побутовий корпус, гуртожиток, гаражі, склад, сторожове приміщення, стадіон, спортивні майданчики. У суспільно-побутовому корпусі знаходиться спортзал, актовий зал, їдальня.

2.3. ДНЗ «Березанський професійний аграрний ліцей» є навчально-виховним закладом, який здійснює підготовку кваліфікованих робітників за професіями:

- Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва (категорія А,В,С). Слюсар з ремонту сільськогосподарських (лісогосподарських) машин та устаткування. Водій автотранспортних засобів (категорія «С»);
- Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування. Водій автотранспортних засобів (категорії «С»);
- Кухар. Продавець продовольчих товарів;
- Оператор комп'ютерного набору II категорії. Секретар керівника (організації, підприємства, установи).

Для організації навчально-виробничого та виховного процесу ліцей має:

- навчальні кабінети, лабораторії, які обладнані відповідними засобами навчання;
- навчально-виробничі майстерні, навчальне господарство, полігон обладнаний необхідною навчальною технікою, машинами, механізмами, інструментом, іншими засобами навчання;
- бібліотеку, читальний та актовий зал, приміщення для медичного обслуговування, їдальню та гуртожиток.

Об'єктами підвищеної небезпеки на території ліцею є:

- електрощитові;
- електрообладнання в кабінетах, лабораторіях, майстернях;
- електричні розетки;
- переносні електричні подовжувачі;

- комп'ютери, копіювальна техніка;
- електроплита, електрокип'ятильники, обладнання в їдальні;
- прилади в кабінетах фізики та хімії;
- територія ліцею під час ожеледиці.

3. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Трудовий договір. Загальні правила поведінки працівників.

3.1. Відповідно до Конституції України громадяни України мають право на працю, тобто на одержання гарантованої роботи з оплатою праці відповідно до її кількості та якості і не нижче встановленого державного мінімального розміру, включаючи право на вибір професії, роду занять і роботи відповідно до покликання, здібностей, професійної підготовки, освіти та з урахуванням суспільних потреб.

3.2. Порядок прийняття і звільнення працівників.

3.2.1. При прийнятті на роботу адміністрація ліцею зобов'язана зажадати від особи, що працевлаштовується:

- подання трудової книжки, оформленої у встановленому порядку;
- подання санітарної книжки з висновками відповідних спеціалістів;
- пред'явлення військового квитка.

Особи, які влаштовуються на роботу, що вимагає спеціальних знань, зобов'язані подати відповідні документи про освіту чи професійну підготовку (диплом, атестат, посвідчення, свідоцтво). Працівники ліцею можуть працювати за сумісництвом відповідно до чинного законодавства. Прийняття на роботу оформляється наказом.

3.2.2. Трудовий договір.

Між працівником та керівником ліцею, установи укладається трудовий договір, згідно з яким працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цим договором, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором та угодою сторін. Особливою формою трудового договору є контракт, в якому строк його дії, права, обов'язки і відповідальність сторін (в тому числі і матеріальна), умови матеріального забезпечення та організація праці працівника, умови розірвання договору, в тому числі достроково, можуть встановлюватись угодою сторін.

Трудовий договір може бути безстроковим (укладається на невизначений строк); на визначений строк, встановлений за погодженням сторін; таким, що укладається на час виконання певної роботи.

Трудовий договір укладається, як правило, в письмовій формі. Припинення трудового договору може мати місце лише на підставах, передбачених чинним законодавством, та умовами передбаченими у контракті. Звільнення педагогічних працівників за результатами атестації, а також у випадку ліквідації закладу освіти, скороченням кількості або штату працівників здійснюється у відповідності з чинним законодавством.

3.3. Основні права та обов'язки працівників ліцею.

3.3.1. Педагогічні працівники мають право на:

- захист професійної честі та гідності;
- вільний вибір форм, методів, засобів навчання, виявлення педагогічної ініціативи;
- індивідуальну педагогічну ініціативу;

Підвищення кваліфікації, перепідготовку, вільний вибір змісту, програм, форм навчання, організацій та установ, які здійснюють підвищення кваліфікації і перепідготовку.

3.4. Працівники закладу освіти зобов'язані:

- працювати сумлінно, виконувати навчальний режим, розпорядження адміністрації, правила внутрішнього трудового розпорядку, дотримуватися дисципліни праці, не допускати дій, які перешкоджають іншим працівникам ліцею виконувати їх обов'язки;
- виконувати вимоги з охорони праці, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбаченими правилами та інструкціями;

- берегти обладнання, інвентар, матеріали, навчальні посібники, виховувати у учнів бережливе ставлення до майна ліцею;
- підтримувати своє робоче місце, меблі, обладнання, пристрої у робочому стані, економно використовувати сировину, матеріали, електроенергію;
- у встановлені строки проходити медичний огляд у відповідності з чинним законодавством.

3.5. Робочий час і його використання.

3.5.1. Для працівників ліцею установлюється п'ятиденний, сорокагодинний робочий тиждень з двома вихідними днями.

Для окремих категорій працівників (вихователі, сторожі, чергові гуртожитку, працівники їдальні) тривалість щоденної роботи (зміни) визначається графіками змінності (додержанням встановленої законодавством тривалості робочого тижня), які затверджує директор ліцею за погодженням з профспілковим комітетом.

У ліцеї встановлений такий режим роботи:

Час початку роботи	– 8 ⁰⁰ ;
Час закінчення роботи	– 16 ³⁰ ;
Час початку перерви на обід та відпочинок	– 12 ¹⁰ ;
Час закінчення перерви на обід та відпочинок	– 12 ⁴⁰ ;
Вихідні дні	– субота, неділя.

3.5.2. В робочий час забороняється:

- відволікати педагогічних працівників від їх безпосередніх обов'язків для участі у різних господарських роботах, заходах, не пов'язаних з навчальним процесом;
- відволікати працівників ліцею від виконання професійних обов'язків, а також учнів за рахунок навчального часу на роботу і здійснення заходів, не пов'язаних з процесом навчання, за винятком випадків, передбачених чинним законодавством;
- збирати збори, наради, засідання з питань, що не відносяться навчально-виховного, навчально-виробничого процесів, діяльності ліцею;
- звільняти учнів від навчальних занять для виконання суспільних доручень.

3.6. Стягнення за порушення трудової дисципліни

3.6.1. За порушення трудової дисципліни до працівника може бути застосовано одним з таких заходів стягнення:

- догана;
- звільнення.

Звільнення як дисциплінарне стягнення може бути застосоване відповідно до п.п.3,4,7,8 ст.40,ст.41 Кодексу законів про працю України. Дисциплінарні стягнення застосовуються директором.

3.7. Загальні правила поведінки працівників ліцею.

Забороняється торкатись до оголеного дроту (про його виявлення потрібно повідомити адміністрації ліцею), відкривати електрошити, включати та виключати самовільно рубильники та інші пускові пристрої, торкатись арматури загального освітлення, самому проводити заміну лампочок та інших приладів освітлення. Не дозволяється користуватись несправними електронагрівальними приладами.

4. Основні положення Закону України «Про охорону праці», Кодексу законів про працю, нормативних актів про охорону праці.

4.1. Працівник зобов'язаний (ст.14 закону України про охорону праці):

- дбати про особисту безпеку, про безпеку та здоров'я оточуючих людей в процесі виконання будь-яких робіт;
- знати і виконувати вимоги нормативно-правових актів з охорони праці, правила поведінки з машинами та механізмами;
- проходити в установленому законодавством порядку попередні та періодичні медичні огляди.

Крім того, працівник зобов'язаний:

- правильно застосовувати засоби індивідуального та колективного захисту;
- проходити інструктажі з охорони праці.

Працівник несе безпосередню відповідальність за порушення зазначених вимог.

4.2. Працівник має право на:

- захист професійної честі, гідності;
- участь у громадському самоврядуванні;
- підвищення кваліфікації й перепідготовку;
- відшкодування ліцеєм шкоди, заподіяної каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я, пов'язаним із виконанням трудових обов'язків;
- відшкодування моральної шкоди, якщо небезпечні або шкідливі умови праці призвели до моральної втрати потерпілого, порушення його нормальних життєвих зв'язків, вимагають від нього додаткових зусиль для організації свого життя;
- заохочення за успіхи у праці;
- інформацію про умови праці, наявність на робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів;
- відмову від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для життя або здоров'я працівника чи інших людей або в навколишньому середовищі;
- надання легшої роботи за станом здоров'я відповідно до медичного висновку (тимчасово або без обмеження строку);
- обов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків і професійних захворювань;
- безкоштовне забезпечення спецодягом, миючими засобами за встановленими нормами;
- щорічну основну відпустку.

4.3. Працівник зобов'язаний в установлені строки проходити медичний огляд відповідно до чинного законодавства.

4.4. Працівники ліцею при прийнятті на роботу і періодично в процесі роботи проходять навчання і перевірку знань. Допуск до роботи (виконання навчальних практичних завдань) без навчання і перевірки знань з питань охорони праці забороняється.

4.5. Особи, які суміщають професії, проходять навчання та інструктажі з охорони праці як з їх основних професій, так і з професій за сумісництвом.

5. Охорона праці жінок.

5.1. Забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах.

5.2. Забороняється також залучення жінок до підймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми. Граничні норми підймання і переміщення важких речей жінками:

- підймання і переміщення вантажів при чергуванні з іншою роботою (до 2 разів — 10 кг на годину);
- підймання і переміщення вантажів постійно протягом робочої зміни — 7 кг.

Сумарна вага вантажу, який переміщується протягом кожної години робочої зміни, не повинна перевищувати:

- з робочої поверхні — 350 кг;
- з підлоги — 175 кг.

5.3. Жінкам надаються відпустки по вагітності і родах тривалістю сімдесят календарних днів до родів і п'ятдесят шість (у разі ненормальних родів або народження двох чи більше дітей — сімдесят) календарних днів після родів, за їх бажанням, частково оплачувані відпустки по догляду за дитиною до досягнення нею віку трьох років.

5.4. Забороняється відмовляти жінкам у прийнятті на роботу і знижувати їм заробітну плату з мотивів, пов'язаних з вагітністю або наявністю дітей віком до трьох років, а одиноким матерям — за наявністю дитини віком до чотирнадцяти років або дитини-інваліда.

5.5. Звільнення вагітних жінок та жінок, які мають дітей віком до трьох років, одиноких матерів при наявності дитини віком до чотирнадцяти років або дитини-інваліда з ініціативи власника не допускається, крім випадків повної ліквідації підприємства, коли допускається звільнення з обов'язковим працевлаштуванням.

6. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори.

6.1. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори за природою дії поділяються на:

- фізичні (машини та механізми, що рухаються, не захищені рухомі елементи обладнання, матеріали, що пересуваються, підвищена запиленість, підвищена або понижена температура поверхні повітря робочої зони, інші фізичні впливи, які перевищують встановлені норми);
- хімічні (поділяються на підгрупи: за характером впливу на організм та за шляхами проникнення в організм людини);
- біологічні – мікроорганізми (бактерії, віруси); макроорганізми (рослини та тварини);
- психофізіологічні (фізичні перевантаження, нервово-психічні перевантаження).

При виконанні професійних обов'язків на працівника можуть діяти такі шкідливі або небезпечні фактори:

- висока психофізіологічна напруга;
- висока концентрація уваги;
- небезпека ураження електрострумом;
- небезпека виникнення загорань та пожеж;
- порушення параметрів мікроклімату, передбачених для навчальних приміщень;
- довготривалі статичні навантаження.

Якщо вплив шкідливих та небезпечних факторів, які діють на працівника, можна зменшити за рахунок засобів індивідуального захисту, то вони видаються згідно з типовими або галузевими нормами.

Методи запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням у ліцеї:

- під час прийняття працівників на роботу, в процесі роботи працівники проходять навчання та інструктажі з питань охорони праці, з надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, правил поведінки у разі виникнення аварій та правил протипожежної безпеки;
- створення на робочих місцях, в кожному структурному підрозділі умови праці відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці, безпечність технологічних процесів, машин, механізмів, обладнання та других засобів, які використовуються в закладі;
- розробка і затвердження положень, інструкцій інших актів з охорони праці, що діють в межах закладу та встановлення правила виконання робіт і поведінки працівників і учнів на території закладу, в приміщеннях, на робочих місцях відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці, забезпечення безкоштовно працівників нормативно-правовими актами та літературою з охорони праці;

7. Основні вимоги санітарії та гігієни праці.

7.1. Виробнича санітарія розглядає питання впливу основних виробничих факторів на стан здоров'я працюючих. До них відносяться такі фактори, як мікроклімат, випромінювання, освітлення, шум, вібрація, забруднення виробничого повітря.

Оптимальні умови мікроклімату повинні бути:

- температура у приміщенні залежно від категорії робіт від 16⁰С до 24⁰С у холодний період та від 18⁰С до 25⁰С у теплий період;
- відносна вологість повітря, залежить від температури, у межах 40-75%;
- швидкість руху повітря 0,1-0,5 м/с.

Освітлення є одним із важливих факторів, умов та безпеки праці. Недостатність освітлення може призвести до виникнення професійного захворювання або нещасного випадку.

7.2. Працівник зобов'язаний:

- дотримуватися правил особистої гігієни;
- тримати в порядку й чистоті своє робоче місце, не порушувати санітарні правила у приміщеннях ліцею;

7.3. Адміністрація контролює виконанням законодавства про організацію безпечних умов праці, належних виробничих і санітарно-побутових умов, забезпечення окремих працівників спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального та колективного захисту.

8. Причини окремих характерних нещасних випадків та аварій. Порядок розслідування та оформлення документації щодо нещасних випадків та професійних захворювань.

8.1. Причинами нещасних випадків та обставинами, що їх супроводжують є невиконання працівниками правил техніки безпеки, зокрема:

- ураження електричним струмом при необережному поводженні з електророзеткою, електроапаратурою, електроінструментом, станками;
- загоряння електроапаратури внаслідок використання нестандартних запобіжників;
- отримання травми під час користування несправними меблями;
- поранення при роботі на станках унаслідок відсутності чи несправності огороження;
- користування відкритими електричними розетками, електроприладами з порушеною ізоляцією проводів;
- вмикання та вимикати з електромережі електроприладів мокрими руками;
- необережність при ходьбі по території подвір'я під час ожеледиці;
- необережність під час ходьби після вологого прибирання полів, східців;
- робота на несправному обладнанні;
- ненадійність захисного заземлення, занулення;
- самостійне усування несправності електромережі та електрообладнання тощо.

8.2. Порядок розслідування та оформлення документації щодо нещасних випадків та професійних захворювань.

Нещасні випадки (за винятком групових), які сталися з працюючими особами, розслідуються комісією. Розслідування нещасного випадку проводиться протягом 10 календарних днів після утворення комісії. У разі потреби цей термін може бути продовжений керівником навчального закладу. За результатами розслідування нещасного випадку складається акт встановленого зразка. Екземпляр акту розслідування надається потерпілому або особі, яка представляє його інтереси.

Адміністрація ліцею повинна при виникненні нещасного випадку з працівником на виробництві:

- організувати своєчасне його розслідування;
- зберегти місце роботи (посади) та середньої заробітної плати на весь період до відновлення працездатності або до встановлення постійної втрати професійної працездатності.

На підставі результатів розслідування розробляються заходи щодо запобігання подібним випадкам, а також щодо вирішення питань соціального захисту потерпілих.

9. Електробезпека.

9.1. Не дозволяється використовувати кабелі і проводи із пошкодженою ізоляцією.

9.2. Не дозволяється переносити ввімкнені електроприлади, залишати без догляду ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади.

9.3. Забороняється користуватися пошкодженими розетками, зав'язувати і скручувати електропроводи.

9.4. Забороняється самостійно усувати несправності електромережі та електрообладнання;

9.5. Дбайливо відносьтесь до електроустаткування:

- не кидайте його, кладіть обережно на сухе і чисте місце на видноті, не допускаючи падіння;

- не ударяйте по технічних засобах твердими предметами, не допускайте попадання апарату під дію вологи.

9.6. При припиненні подачі струму під час роботи з електроустаткуванням або в перерві роботи від'єднати його від електромережі.

9.7. Особам, які використовують електроустаткування, забороняється: розбирати та робити самостійно ремонт (самого устаткування, дротів і т. ін.); триматися за дрот під час роботи устаткування.

9.8. Для уникнення пошкодження ізоляції і виникнення коротких замикань (і, як наслідок, – пожеж) не дозволяється:

- зафарбовувати і білити шнури і проводи;
- вішати на них будь-що і закріплювати їх за батареї опалювання чи водопровідні труби;
- встановлювати нестандартні плавкі запобіжники;
- довільно вбивати у стіни цвяхи і костилі, що може призвести до пошкодження прихованої ізоляції;
- самостійно проводити ремонт мереж, електророзеток, вимикачів.

9.9. При попаданні вологи на устаткування негайно вимкнути від електромережі апарат, вийнявши вилку з розетки. Вологу збирайте м'якою серветкою, потім дайте можливість волозі остаточно висохнути. Лише згодом можна підключати апарат до мережі.

9.10. Якщо при роботі з апаратом виникла необхідність заміни запобіжника, то необхідно вийняти вилку електрошнура з розетки електромережі.

9.11. Забороняється висмикувати вилку електроприладу із розетки за шнур.

9.12. Не залишайте без нагляду працюючу апаратуру.

9.13. Не зав'язуйте електропроводи у вузли, не підвішуйте їх на цвяхи.

9.14. У процесі експлуатації не допускайте можливості ушкодження мережевого шнура та порушення його контактів у вилці.

9.15. При появі ознак погіршення ізоляції (пощипуванні при торканні до металевих частин) негайно відключити апарат від електромережі.

10. Пожежна безпека. Дії працівників при виникненні пожежі (дивитись інструкцію вступного інструктажу з пожежної безпеки).

11. Перша (долікарська) допомога потерпілим. Дії працівників у разі нещасного випадку.

Дії при опіках:

- при термічних опіках першого ступеня уражене місце обробляють етиловим спиртом, після чого накладають суху стерильну пов'язку або чисту тканину і звертаються до дерматолога. Ні в якому разі не можна проколювати пухир, змочувати місця опіків водою, припікати їх розчином перманганату калію, бриліантової зелені, розчином йоду, застосовувати «народні засоби», різні олії, вазелін, бо вони тільки підсилюють опіки, сповільнюють загоєння ран;
- при важких опіках необхідно негайно відправити потерпілого до лікувального закладу.

Дії при пораненні:

- необхідно зупинити кровотечу, накласти стерильну пов'язку і доставити потерпілого до лікаря;
- той, хто надає допомогу при пораненні, повинен з милом помити руки, а якщо це неможливо — намазати пальці йодною настоянкою;
- доторкуватися до рани навіть вимитими руками не дозволяється;
- не дозволяється обмивати рану водою;
- при незначних порізах рану обробляють йодною настоянкою і накладають марлеву пов'язку, яка захищає організм від мікробів і сприяє швидкому зсіданню крові;
- при пораненні склом або іншим предметом рану промивають великою кількістю дистильованої води або тампоном, змоченим етиловим спиртом або розчином перекису водню;

- виймають осколки скла і знову промивають рану спиртом або розчином перекису водню;
- якщо рана забруднена, бруд видаляється тільки навкруги, але ні в якому разі не з глибинних шарів рани;
- шкіру навколо рани обробляють йодною настоянкою або розчином брильянтової зелені, перев'язують і звертаються в медпункт;
- у разі кровотечі у вигляді крапель або рівної струмینی під тиском судину, яка кровоточить, потрібно притиснути до кістки вище від місця поранення, а якщо це кровотеча на руці або нозі, то після цього максимально зігнути кінцівку в суглобі та забинтувати його в такому положенні;
- потім накладають джгут на 5—10 см вище від рани, під джгут необхідно підкласти тканину або марлеву пов'язку, а також записку про час його накладання;
- джгут не можна залишати на кінцівці довше ніж 1,5 год.

Дії при ударах та розтягах:

- створити спокій пошкодженій ділянці й покласти на неї 3-4 рази холод (щоразу на 1 годину з інтервалами 15—20 хв.);
- у разі удару носа, що супроводжується кровотечею, не дозволяється сякатися;
- голову слід нахилити вперед, затиснувши крила носа пальцями на 10—15 хв.;
- за умови удару голови треба забезпечити спокій;
- під час транспортування постраждалого слід покласти на спину, підклавши під голову подушку або м'яку тканину;
- не можна дозволяти потерпілому з такою травмою самостійно йти в лікарню.

Дії при переломах та вивихах:

- не можна пробувати вправляти, тягти за пошкоджене місце;
- необхідно створити максимальний спокій, нерухомість пошкодженої частини тіла за допомогою транспортної шини — твердого матеріалу, обгорнутого в м'яку тканину;
- шину треба прибинтувати так, щоб вона захоплювала суглоби нижче і вище від місця пошкодження;
- у разі перелому кісток гомілки укладають дві шини із зовнішнього і внутрішнього боків ноги від стопи до верхньої третини стегна;
- у разі перелому стегна одну шину розміщують уздовж зовнішнього боку від пахової западини пошкодженого боку до стопи, а другу — уздовж внутрішнього боку від паху до стопи;
- шини туго прибинтовують до ноги бинтами або рушниками в 3—4 місцях;
- стопу фіксують тугою пов'язкою;
- у разі перелому руки, ключиці або вивиху кісток у плечовому або ліктьовому суглобі руку притискають до тулуба, закріплюють пов'язкою;
- при передбаченому переломі черепа (несвідомий стан після удару голови, кровотеча з вуха або рота) необхідно прикласти до голови холодний предмет (грілку з льодом або снігом, чи холодною водою) або зробити холодну примочку;
- при підозрі перелому хребта необхідно потерпілого покласти на дошку, не підіймаючи його, чи повернути потерпілого на живіт обличчям униз, наглядаючи при цьому, щоб тулуб не перегинався з метою уникнення ушкодження спинного мозку;
- при переломі ребер, ознакою якого є біль при диханні, кашлю, чханні, рухах, необхідно туго забинтувати груди чи стягнути їх рушником під час видиху.

Дії при кровотечі:

- для того, щоб зупинити кровотечу, необхідно підняти поранену кінцівку вгору, кровоточиву рану закрити перев'язувальним матеріалом (із пакета), складеним у клубочок, придавити її зверху, не торкаючись самої рани, потримати протягом 4-5 хв; якщо кровотеча зупинилась, то, не знімаючи накладеного матеріалу; поверх нього покласти ще одну подушечку з іншого пакета чи кусок вати і забинтувати поранене місце (з деяким натиском);

- при сильній кровотечі, яку не можна зупинити пов'язкою, треба здавлювати кровоносні судини, які живлять поранену область, за допомогою згинання кінцівок у суглобах, а також пальцями, джгутом або закруткою;
- при великій кровотечі необхідно терміново викликати лікаря.

Дії при ураженні електричним струмом:

- необхідно негайно звільнити потерпілого від дії електричного струму, відключивши електрообладнання від джерела живлення, а при неможливості відключення-відтягнути його від струмоведучих частин за одяг або застосувавши підручний ізоляційний матеріал;
- за відсутності у потерпілого дихання і пульсу необхідно робити йому штучне дихання і непрямий масаж серця, звернувши увагу на зіниці. Розширені зіниці свідчать про різке погіршення кровообігу мозку. При такому стані оживлення починати необхідно негайно, після чого викликати швидку медичну допомогу.

Посада керівника підрозділу

підпис

прізвище та ініціали

Погоджено:

Інженер з охорони праці